

JONAS SPELEMAN I VRENA EN MÄRKLIG JÄMTLÄNNING

Den gamla goda tiden, som det brukar heta, behöver inte ligga mer än 30—40 år tillbaka i tiden! Man talar ju ofta om det "glada 20-talet", depressionens men ändå "romantikens" gyllene 30-tal, då en krona var värd en krona och då det fanns lediga lägenheter att hyra i varenda stad. Man talar om jazzgossens tid och om den tid då man fick en ny kostym för 60 kronor.

Men denna "gamla, goda tid" hade sina skönhetsfläckar. Det var t.ex. svårt för begåvad, men mindre bemedlad ungdom att få utbildning, och den lilla skara som kom in i högre skolor och läroanstalter var som regel från bättre bemedlade hem. Få voro utvalda.

Det finns 50-åringar som minns detta "glada" 20- och 30-tal, denna "gamla, goda tid". Spelmanen och förre musikläraren Jonas Andersson i Eknäs, Vrena, som nyss fyllt 50 år, har ett ganska märkligt levnadsöde, som oturligt nog råkade sammanfalla med den s.k. gamla, goda tidens sista och svåra år.

Han härstammar från en gammal, fin spelmanssläkt i östra Jämtland och hans far och tre farbröder var alla kända musiker. Självt började Jonas hantera felet som 6-åring, spelade på första dansen som 9-åring och lärde sig läsa noter på egen hand som 12-åring. Han hade sin väg utstakad redan då! Det skulle bli musiken, musikutbildning och så småningom Musikaliska akademien i Stockholm. Det gick också som han räknat ut det fram till år 1931. Han turnerade som musiker och fick allt vidare kontakter i de musikaliska kretsarna runt om i landet. Han läste dessutom per korrespondens och tog examen vid Handelsgymnasium vid 18 års ålder.

När tiden närmade sig för hans inträde i Musikaliska akademien avled hans far. Modern hade gått bort tidigare och lämnat far och tre barn ensamma. Jonas var den äldste i syskonskaran och måste nu ta hand om syskonens försörjning och därtill hemmets skötsel. I stället för att fara till Stockholm fick han med yxa, barkspade och såg ge sig ut i timmerskogen.

Han fortsatte emellertid musicerandet på egen hand efter en tid och började turnera med skilda orkestrar, bl.a. välkända stockholmsband. Han blev så småningom restaurangmusiker i södra Sverige, fick flera engagemang i Köpenhamn och Göteborg och gjorde även flera grammofoninspelningar. Utan någon provspelning blev han en flitig gäst vid Radiotjänst och var en av den legendariske radioombudsmannen, idrottstjänsten och tidningsredaktionen.

Jonas Speleman — duktig jämtländsk musiker, som, nu, är snickare i Vrena.

gen Effe Magllus80na fav0riter i Östersund.

1948 blev han musikkonsulent vid ABF inom Jämtland—Härjedalens distrikt och senare även musiklärare vid realskolan i Hammarstrand i Jämtland.

Resorna blev mycket krävande för honom med både cello och kontrabas i bagaget, förutom fiolen och en hel del blåsinstrument. Tack vare flitig orkesterverksamhet kom han i kontakt med många skickliga instrumentaler, som sedan naturligtvis satte sina goda spår på elevundervisningen.

Så småningom bytte han miljö, och vad var då naturligare, än att söka sig till "Mecca", d.v.s. Stockholm. Där fick han tillfälle till pedagogiska studier, jämsides med diverse engagemang, som krävdes ur försörjningssynpunkt. Men gammal kärlek rostar som bekant aldrig, så det blev Jämtland på nytt och den marknad som där stod öppen. Där uppe är och har musikverksamheten varit mycket omfattande, medan det råder brist på kvalificerade lärarkrafter.

Nu var Jonas Speleman en framsynt ung man i tidiga år, som säkert framkommit av det redan relaterade. Förutom musiken och handelsgymnasieutbildningen hade han även förkovrat sig i snickaryrket. Han blev möbelsnickare och så småningom även maskinienickare, även om det förvisso tog emot ibland, de mjuka fingrarna, som stråken skulle "skälva i", fick ge sig på hårt och tjurigt träslag. Här erinrar man sej osökt Dan Anderssons beskrivning av Spelmanen: Jag vill inte tröska rågen och jag vill inte repa lin, ty den hand som inte vill hålla i ett tätt tätt...

under flera år, från första klassen i småskolan och uppåt, och han har i Vrena goda kontakter med en grupp ungdomar, bl.a. dem som arbetar vid Mårtensdal. Musikintresset är stort bland flertalet av ungdomarna och man får innerligt hoppas att han får stöd såväl av föräldrar som av ungdomarna själva och kommunen i sitt vällovliga syfte att ge ungdomen insikt i musikens svåra, men fascinerande värld. Han har erfarenhet från 45 års musicerande.

Jonas Speleman i Eknäs i Vrena är inte bara en särdeles god musiker och en fin människa. Han kan även bli en värdefull injektion för Bettna storkommuns kulturella verksamhet.

Som slutomdöme må man också konstatera, att den "gamla, goda tiden" med all säkerhet hade berövat Musikaliska akademien en särdeles begåvad och lovande elev...?

— Vi 20- och 30-talister föddes nog ett par, tre decennier för tidigt, menar han.

Anil

och fin..

— Jo, jag tackar jag, att ti heta speleman, säger Jonas. Det är ett mycket hedrande epitete. Det spelar ingen roll vilken estrad eller musik det gäller, finn» inte spelmansandan, spelmansglädjen i utövarna så är de inga musiker. Men jag vet att det runt om i de sörmländska bygderna finns gott om verkligt fina spellemän. Jag är med i Jämtland» spelmansförbund fortfarande och var även med i dess första styrelse 1948, då förbundet nybildades. Det är mycket stimulerande att få vara medlem i en musiker-krets och att få träffa och lära känna den egna bygdens musikutövare. Och eftersom jag är en stor älskare av svenska låtar, så har jag även sörmländska melodier och vet även en hel del om Sörmland, detta vackra landskap.

Numera arbetar Jonas Speleman, maskinsnickaren Jonas Andersson från Kälarna i östra Jämtland, på Mårtensdals snickerifabrik i Vrena.

Men det rycker i hans spelmansfingrar och han måste "känna" på sin kära, gamla fela mest varje kväll.

— Ja, säger han, åtminstone varje vecka. Man måste ju ta hänsyn till grannarna när man bor inneboende. Nu har jag visserligen en sådan där specialgrej att montera på instrumentet som dämpar eventuella missljud, så det går faktiskt bra att träna på fiol i hyreshus också, även om de råkar ha tunna väggar...

Han tycker framförallt om att arbeta med och för ungdom och är för övrigt mycket intresserad av att få starta en musikcirkel i Vrena fabriksamhälle. Han har undervisat ungdom i alla åldrar